א קרבן פון "יענעם מלמד"

(די גאנצע געשיכטע איז אמת, ויותר ממה שקראתי לפניכם קען מען נישט שרייבן מפני הכבוד. קליינע מינדערווויכטיגע דעטאלן קענען זיין געטוישט צוליב דעם וואס עס זענען שוין פאראיבער א שיינע פאר יאר זייט די געשיכטע.)

אברמי איז געווען א נאנטער חבר מיינער. אברמי איז געווען א פיינער איידעלער אינגל מיט א געוואלדיגער התמדה און אומשאצבארע כשרונות. אברמי איז געווען א געשמאקער, לעבעדיגער אינגל מיט וועמען מ'האט געאמפערט זיך צו חבר'ן און שפילן. אברמי האט אויפגעלאכטן און אויפגעלעבט א צימער אין וועלכן ער האט נאר אריינגעטרעטן. איך שרייב אז אברמי איז "געווען", ווייל אברמי איז שוין ליידער מער נישט דא. אברמי איז צו אונזער וויטאג אוועקגעריסן געווארן פון אונז צוויי מאל, איין מאל אין כתה ט' און נאך אמאל ביי די ניינצן יאר.

לאמיר אייך דא מיטטיילן דברים כהווייתן.

אזויוי איך האב שוין געשריבן, אברמי איז געווען אן אויסערגעווענליך קינד מיט שטארקע כשרונות, באליבט ביי אלע זיינע מלמדים און חברים. ווען איר פרעגט ווען איינעם דעמאלט וויאזוי אברמי'ס לעבן וועט אויסזען אין דער צוקונפט, וואלט מען אייך געענטפערט אז ער וועט זיין אדער א מגיד שיעור אין א ישיבה גדולה, אדער גאר א ראש ישיבה, און אויב עס וועט אים זיין באשערט אריינצוגיין אין מסחר וועט אים זיינע כשרונות אוודאי ברענגען הצלחה בס"ד.

ער איז געווען דאס בעסטע קינד אין קלאס. ער האט אבער אויך געהאט דער כאראקטער צו קענען פון צייט צו צייט אונטערדריין עפעס א גוט שטיקל. ער האט געהארעוועט בשעת די סדרים ווי אויך ביינאכט און שבת קודש מיט א התמדה רבה, אבער ביי לאנטש און ביי ריסעס האט ער געהאצקעט ווי די בעסטע פון אונז. ער האט באקומען א הונדערט אויף א יעדע בחינה, געקענט פערפעקט ביי יעדן פארהער, געווען אלעמאל באצייטנס און ער איז אויך געווען די בעסטע ביי די ספארטס, "גלחים" און ביי "קאפס-ענד-ראבערס".

אברמי איז געווען א גאר פרייליכע קינד, אלעמאל האט ער געהאט א לכה"פ א שמייכל אויפן פנים און א לאך אויף די ליפן. דאס איז טראץ דעם וואס ער האט נישט געהאט דאס גרינגסטע לעבן. איך ווייל נישט אריינגיין אין צופיל פרטים, אבער זיין משפחה איז נישט געווען פון די רייכסטע – ווייט פון דעם. אויך נישט פון די מכובד'גסטע (רייך מיט כבוד גייט דאך צוזאמען). זיי האבן געווואוינט אין א ביליגן גוי'אישן געגנט וויט ארויס פון דעם היימישן געגנט. אבער דאס האט נישט געהאט קיין שום השפעה אויף זיין אנגעזעענקייט אין דער כתה. צוליב די אויבנדערמאנטע סיבות איז ער געווען פאררעכנט פון די פירער פון די קלאס.

אלעס איז פיין געפארן מיט אברמי, עס האט אים געווארט א גלענצענדע צוקונפט ברוחניות ובגשמיות. עס האט אים ערווארטעט גרינגע ישיבה-יארן, א שיינער שידוך, און לכאורה אויך א פיינע פראדוקטיוע לעבן ברענגנדיג א משפחה מיט קינדער און מן הסתם אייניקלעך כיוצא בו. יא, אלעס איז פיין געפארן ביז....

ביז כתה ט'!

אין כתה ט' איז אונזער קלאס אריין צו א מלמד, א איד א גרויסע תלמיד חכם, אן אמת'ער ערליכער איד אבער א שרעקליכער טשעפעניאק און א גרויסער שלעגער. דער מלמד איז געווען א געשמאקער מלמד, ער האט זיך כסדר געוויצלט אין זיין קלאס און די קינדער האבן אסאך געלאכט און געהאט "פאן". דאס איז אלעס געווען פיין און וואויל פאר יעדן, אויסער אויב דו ביסט געווען אומגליקליך צו זיין פון זיינע צוויי דריי יערליכע קרבנות. א יעדעס יאר האט דער מלמד זיך געכאפט א צוויי דריי קינדער וועמען ער איז דערגאנגן די יארן עד דכדוכו של נפש, ג'רודפ'ט, חוזק געמאכט און געשלאגן מכות אן קיין רחמנות.

דאס יאר איז אברמי געווען זיין קרבן, אבער נישט סתם א קרבן, נאר א קרבן עולה כליל תקטר.

וועט איר זיך דאך אוודאי וואונדערן וואס איז שייך צו טשעפענען און חוזק מאכן פון אברמי? ער איז דאך אזא געשמאקע לעבעדיגע קינד, ער קען גוט לערנען, ער איז א מתמיד און אן אהוב לכל. וואס איז שוין דא צו רודפ'ן אזא קינד? דער ענטפער איז אז אברמי האט געהאט אביסל א פאני קוויטשעדיגן קול. מיר זענען שוין אלע געווען צוגעוואוינט דערצו פון אלס קליינע קינדער און מיר האבן עס כמעט נישט באמערקט. אמאל אמאל האט א קינד געקענט פאר א וויץ עס נאכמאכן, אבער עס איז געמאכט געווארן אויף א פריינטליכן אופן (וואס איז אוודאי אויך נישט ריכטיג).

דער מלמד האט כמעט פון דעם ערשטן טאג אנגעהויבן צו נאכצומאכן אברמי'ס שטימע אין קלאס און חוזק מאכן דערפון. פארשטייט זיך אז די קינדער האבן געווואלט געפעלן דעם רבי'ן, האבן זיי מיטגעלאכט מיט דעם וויץ, און אברמי אליין האט אויך מיטגעלאכט. וואס דען זאל ער טון? עס פאסט דאך נישט אז א קינד זאל וויינען. און ער האט גוט געווואוסט אז אויב ער וויינט, וועט ער סך הכל געבן פאר דעם רבי'ן נאך עפעס צו שפעטן פון אים.

דאס איז אזוי אנגעגאנגען א גאנצע יאר כמעט אן אויפהער. אברמי, זייענדיג דער ציל-ברעט פון חוזק וליצנות האט אנגעהויבן צו שפילן די "קלאון" ראלע וואס זיין רבי האט אים געגעבן; ער פלעגט שוין אליין שפעטן פון זיין קול און מאכן מאדנע קוויטשעדיגע קולות סיי ביי הפסקה און אמאל אינמיטן קלאס. ווען ער האט דאס געטון האט דער רבי אים גלייך מענישן געווען, צומאל מיט מכות אכזריות. וואס הייסט? א רבי מעג מאכן א וויץ, אבער איז דאך נאר א קינד, טאר ער דאך אוודאי נישט.

די אלע רדיפות האבן נישט אפגעשטעלט אברמי'ס התמדה און געשמאקקייט, און ביים סוף פון כתה ט', ביי דעם יונגען בליענדן עלטער פון דרייצן יאר, האט זיך אברמי פארהערט גאנץ מסכת גיטין (האלב דערפון מיט תוספות) בע"פ ישר והפוך, און מען האט אים נישט געקענט כאפן ביי קיין טעות. דער פארהער איז פארגעקומען בפני קהל ועדה, די מנהלים ומלמדים און קינדער פון די חדר זענען אלע געזעסן דארט מיט אפענע מיילער, און נישט געקענט גלייבן וואס זיי זענען און הערן.

אבער ביים סוף פון כתה ט' האט מען שוין אנגעהויבן דערקענען עפעס אן ענדערונג אין אברמי'ן.

אברמי איז שוין געווען דער קלאון, אברמי מיט די פאני שטימע. אברמי האט זיך נאריש געמאכט אסאך. ביים סוף פונעם יאר, פון איין טאג צום אנדערן, האט זיך אברמי'ס שטימע געטוישט צו אן ערוואקסענער גראבער שטימע. דער קאנטראסט פונעם טויש פון קוויטשעדיגס צו א גראבע באסס האט נאר געגעבן נאך שטאף פאר'ן מלמד חוזק צו מאכן פון אברמי. דער מלמד האט אויך געשפעט פון אברמי'ס עלטערנס פרנסה, וואס איז נישט געווען פאררעכנט אין דער געמיינדע ווי א פרנסה בדרך כבוד.

די קינדער פון דער כיתה האבן שוין דעמאלס אנגעמערקט אז עפעס גייט פאר מיט אברמי, עפעס דראסטיש געשעט צו אים, און מיר האבן אלע דעמאלט פארשטאנען אז עס איז א דירעקטע תוצאה פון דעם חשוב'ן מלמד'ס רדיפות.

די שטארקע תוצאות האבן זיך אבער ערשט ארויסגעוויזן דעם קומענדיגן יאר ווען מ'איז אריבער צו ישיבה קטנה. אברמי איז געווארן א צוריקגעצויגענער בחור, ער איז שוין נישט געווען דער בעסטער פון די קלאס. ער פלעגט נאך ווערטלען פון צייט צו צייט אבער עס איז מער געווען א ביטערע געלעכטער.

די חברים וואס האבן געדענקט דעם "אברמי פון אמאל", האבן זיך ווייטער גע'חבר'ט מיט

אברמי ווי געהעריג, און האבן אים פארשטאנען אז ער האט מיטגעמאכט א שווער יאר. די מגידי שיעור און מחנכים פון די ישיבה קטנה האבן אבער נאר געקענט דעם נייעם אברמי און זיי האבן גארנישט געוואוסט איבער זיינע פאריעריגע מיטמאכענישן. זיי האבן בסך הכל געזען א פוילער בחור, א לץ, וואס האלט ביי גארנישט, און זיי האבן אים באהאנדלט ווי אזאנס, און דאס האט נאר צוגעגאסן זאלץ צו די אפענע וואונדן.

מיר יונגע בחורים האבן געזען ווי דער בחור ווערט פריש געשחט'ן פון טאג צו טאג, מיר האבן געזען ווי אונזער אברמי גייט צוגרונד, אבער וואס האבן מיר געקענט טון? למעשה זענען מיר געווען קליינע בחורימ'לעך וועמען עס פאלט ניטאמאל ביי אז מ'דארף אדער מ'קען עפעס טון.

ביז צום סוף פון די ערשטע יאר אין ישיבה קטנה, איז אברמי ל"ע אריבער – וואס האט אויסגעזען צו אונז ווי – א ענצליכער נערוון-בראך פון וועלכע ער האט זיך קיינמאל נישט ערהוילט. בעסער ארויסצוברענגען לאמיך זאגן, אז דער טייערער, ליכטיגער, געשמאקער, געלונגענער אברמי האט אנגעהויבן זיין יציאת נשמה ביי די דרייצן, און עס האט זיך פארצויגן ביז די ניינצן.

דורכאויס די ישיבה קטנה וגדולה יארן האט אברמי'ס צושטאנד געהאט עליות וירידות. עס זענען דורך גאנצע חדשים וואס מיר האבן אים נישט געזען פאר די אויגן, מיר האבן זיך פארגעשטעלט אז ער איז אין א גייסטישער אנשטאלט. דערנאך האט ער זיך געקענט דרייען פאר חדשים בין כותלי הישיבה. איין טאג האט ער געלערנט פלייסיג, און די נעקסטע טאג איז ער געזעצן אליינס אין א שטילע צימער מיט א בוך אדער א צייטונג. ביי אונז חברים איז ער אבער אלעמאל געבליבן אונזער חבר אברמי פון די כיתה.

טרערן קומען מיר אין די אויגן וועז איך דערמאן מיך יענע שווארצע נאכט. ארום איינס אדער צוויי אזייגער פארטאגס באקום איך א טעלעפאן רוף פון א חבר מיינער. דערשראקענערהייט הייב איך אויף דעם טעלעפאן און ער זאגט: "ס'איז דערנאך מיט אברמיז" כאילו מיר האבן געווארט פאר דער טעלעפאן קאל פאר די לעצטע זעקס יאר.

ער האט מיר נישט געדארפט זאגן וויאזוי אברמי איז געגאנגען, איך האב גוט געוואוסט אז ער איז נישט אוועק פון א לונגען-אנטצינדונג. איך האב געוואוסט אז ער איז נישט אוועק פון "יענער מחלה" – אברמי איז אוועק פון "יענעם מלמד"!

יענע נאכט האב איך שוין קיין אויג נישט צוגעמאכט. איך האב נאך יענע טאג געהאט א פיינעם שמועס מיט אברמי. איך האב נישט געקענט אויפהערן וויינען. כ'האב געוואוסט אז אברמי איז סוף כל סוף אנגעקומען אל המנוחה ואל הנחלה נאך א שווערע זעקס יארן פון זיין פארשטויסן און פארוואגלט. איך האב געווייניט פאר אלע צרות וואס אברמי האט מיטגעמאכט די אלע יארן. איך האב געווייניט פאר די רדיפות וואס אברמי האט געכאפט אין כיתה ט' און מיר האבן אים נישט געקענט העלפן. איך האב געווייניט פאר דעם געוואלדיגן אברמי מיט זיינע קינדער און קומענדיגע דורות וואס וועלן נישט זיין.

דער נעקסטער טאג ביי די הארצרייסנדע לוי', האבן זיינע הונדערטער חברים וידידים און קרובי משפחה באגלייט אברמי'ן צום לעצטן רו ארט. נאך דער קבורה אין פעלד האבן מיר זיך צוזאמגענומען א גרופע חברים, און פאררופן אן אסיפה אויף יענע נאכט, וואו מען וועט זיך אדורכשמועסן וואס מיר חברים קענען טון צו פאראייביגן אברמי'ס זכרון.

ביי די אסיפה איז ארויפגעברענגט געווארן א גענייאלע הצעה, צו וואס מיר האבן אלע מסכים געווען. מיר וועלן אלע שאפן געלט און אויפשטעלן אן ארגאניזאציע, וואס וועט צושטעלן אזעלכע מומחים ווי סאציאלע ארבעטער, וכדומה, אין די חדרים און ישיבות. זייער ארבייט וועט זיין צו דערקענען וועז א קינד אדער א בחור גייט דורך אזעלכע פראבלעמען און רדיפות, אדער אנדערע עמאציאנאלע פראבלעמען, וואס קענען צופירן צו אזעלכע תוצאות אזויווי ביי אברמי'ן, און זיי וועלן ארויסהעלפן די קינדער געזונ פרי און באצייטנס, וועז עס איז נאך מעגליך אינגאנצן צו פאררעטן. (היינטיגע טעג פארמאגן שוין אסאך מוסדות אזעלכע איינגעשטעלטע, אבער דעמאלס איז עס נישט געווען בנמצא.)

מיר האבן זיך אדורכגעשמועסט מיט פראפעסיאנאלן, און אויסגעארבעט פונקטליכע פלענער וויאזוי עס אויסצושטעלן. ווי נאר מיר האבן אבער אנגעהויבן צו רעדן צו די מנהלי וראשי המוסד, האבן מיר באלד געזען אז עס איז נישט דא מיט וועמען צו גיין צום טיש, זיי האבן נישט געהאלטן ביים מיטארבעטן. עס איז מעגליך אז די סיבה איז געווען, ווייל זיי האבן מורא געהאט אז עס גייט זיי קאסטן געלט, אדער האבן זיי פשוט נישט געוואלט אז ניינצן און צוואנציג יעריגע שנאקלעך זאלן זיי איינטיילן וואס צו טון. מער מסתבר איז, אז ווי געווענטליך האבן די ראשי המוסד מורא געהאט פונעם זיך נישט רירן קיין זיז כל שהוא פונעם אלטן דרך.

מיר זענען געווען מורא'דיג צעבראכן דערפון. מיר האבן שוין מקריב געווען איין קרבן משלנו צוליב דער מהלך, און איבער די יארן זענען מערערע קרבנות אומגעקומען פון אט דעם אלטן דרך. וויפיל איז דער שיעור? אבער היות מיר האבן געזהען אז ס'נישט דא מיט וועם צו רעדן, האבן מיר מחליט געווען צו לאזן שרייבן א ספר תורה לזכרונו פון אונזער אומפארגעסליכן אברמי.

איבער א יאר פרשת שופטים האט מען פארענדיגט שרייבן דעם ספר תורה, און מען האט אריינגעפירט די ספר תורה ברוב פאר והדר בתופים ובמחולות, צום בית המדרש פון דער ישיבה וואו אברמי האט געלערנט און זיך געדרייט אין די לעצטע יארן פון זיין קורצן לעבן. מיר – חברים פון אברמי – האבן זיך גאר שטארק געפרייט מיט דער הכנסת ספר תורה, מיר האבן געפילט אז דאס איז די וויניגסטע וואס מיר האבן געקענט טון לזכרונו ולעילוי נשמתו.

שבת צופרי פרשת שופטים איז פארגעקומען א גרעסערניש וואס האט צעטרייסלט דעם גאנצן ציבור, נישט נאר די בחורים און איינגעשטעלטע פון די ישיבה, נאר אלע וואס באלאנגען צו דער קהלה, ווי אויך סתם מענטשן אין די גאס האבן גערעדט פון דעם מיט גרויס אויפשוידערונג. בשעת קריאת התורה, וועז מען האט דאס ערשטע מאל געליינט אין אברמי'ס ספר תורה האט זיך דער בעל קורא פלוצלינג אפגעשטעלט אינמיטן ליינען, ווייל מ'האט געטראפן טעות וואס איז באלד נתברר געווארן אלץ א טעות וואס פסל'ט די גאנצע ספר תורה.

וועז מ'האט זיך צוגעשטופט צו זען דעם טעות, האט מען געזען אז עס איז אין די פסוק: "וְעָנוּ וְאָמְרוּ יָדֵינוּ לֹא שָׁפְכוּ אֶת הַדָּם הַזֶּה".

תהא נשמתו צרורה בצרור החיים.

ארויסגענומען מיט רשות פון די הערליכע אויסגאבע:

די אויסגאבע פון שבט-אדר איז צו באקומען אין וויליאמסבורג ביים געשעפט מארסי קארנער בראדוועי; אין בארא פארק ביים סטענד 13 קארנער 49; אין מאנסי ביי טובי'ס ספרים געשעפט.